

Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi
Bursa Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Philosophy

Araştırma Makalesi | Research Article
Kaygi, 21 (1), 37-67.

Makale Geliş | Received: 20.12.2021
Makale Kabul | Accepted: 18.02.2022
Yayın Tarihi | Publication Date: 30.03.2022
DOI: 10.20981/kaygi.1038800

Gonca ÜNAL CHIANG

Dr. Öğretim Üyesi | Assist. Prof. Dr.
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara, TR
Ankara University, Faculty of Languages and History-Geography, Ankara, TR
ORCID: 0000-0003-2577-4638
goncaunal@ankara.edu.tr

Çinli Düşünür Zhuangzi'nin Dil Görüşü Üzerine: Dilin Ötesine Geçerek Yaratıcı Doğaya Dönmek *

Öz: İnsanlık için en önemli iletişim aracı olan dilin ortaya çıkışı, uygarlığın da en önemli atılımlarından biridir. Dilin insan hayatına girişiyle birlikte insan düşünceleri derinleşmeye başlamış, düşünce mantıkla birleşmiş ve fikirler hafızada daha kolay ve doğru sıralamayla yer edinir olmuştur. Felsefenin, estetiğin ve edebiyatın gelişmesiyle birlikte, insanlar dilin yazılı metinlerin oluşturulmasındaki etkili rolünü daha iyi idrak etmiş, böylece düşünceler ve iletişim içeriği kayıt altına alınarak nesillerce aktarılabilmıştır. Antik Çin'de ortaya çıkan düşünürler arasında dili etkin kullanarak felsefi görüşünü anekdotlar aracılığıyla aktaran ilk düşünür Zhuangzi'dir. Daoist düşüncenin en önemli temsilcilerinden olan Zhuangzi, danışanlarıyla girdiği diyalogları içeren kitabında; insanın evren ve varlığı tanınması, anlamlandırması ve ifade etmesi sürecini konu alan ontolojik ve epistemolojik görüşlerini de dilin kullanımı bağlamında dile getirmektedir. Zhuangzi, dile giden yol ile insan doğasına giden yolu birbirine zıt tasavvur eder; ideal insanı kendi yaratıcısı olan doğayla özdeşleştirdiği için de dili anlama ulaşmada bir tür sınırlandırma olarak tanımlar. Burada Zhuangzi'nin temel eleştirisi dile değil dilin yanlış kullanımındadır. Zhuangzi'da dil, anlama ulaşmada kullanılan önemli bir araçtır ama anlamın kendisi değildir. İnsanlar dilden anlam çıkartırken, anlamın dilden doğduğu gibi yanlış bir hisse kapılırlar. Bu noktada dil, amaç olarak algılanır; gerçek anlama ulaştığını sanan insan dilin güdümüne girer ve gerçek anlamın çok uzağında bir noktaya düşer. Bu sebeple Zhuangzi, evren ve varlığın yaratıcısı olan doğanın özüne dil aracılığıyla ulaşamayacağını altını çizmektedir. Yaratıcı doğanın gerçek bilgisine sahip olmanın yöntemi; dili bir araç olarak kullandıktan sonra, dilin ötesine geçerek gerçek anlama ulaşmak olmalıdır. Zhuangzi gerçek anlama ulaşmayı, varlığın doğasına yani ideal insanın özüne yapılan bir tür "geri dönüş" olarak da ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zhuangzi, Dao, Dil Felsefesi, Yaratıcı Doğa, İnsan Tabiatı.

* Bu konu 1-2 Kasım 2021 tarihlerinde Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu tarafından düzenlenen Uluslararası Dil ve Çeviribilim Kongresi'nde sunulmuş ve metnin özeti 978-625-8468-16-8 ISBN numaralı özet kitapçığında yer almıştır. Tam metin (elektronik veya matbu) basılmamıştır ve yayımlanmamıştır.

The Language View of Chinese Thinker Zhuangzi: Transcending Language and Returning to Creative Nature

Abstract: The appearance of language, which is the most important communication tool for humanity, is one of the most important developments of civilization. With the introduction of language into human life, human thoughts began to deepen, thought combined with logic and ideas became easily and more accurately gain place in memory. With the development of philosophy, aesthetics and literature, people have better understood the effective role of language in the creation of written texts, so that thoughts and communication content can be recorded and transferred to generations. Among the thinkers who emerged in ancient China, Zhuangzi was the first thinker to convey his philosophical view through interesting anecdotes by using language effectively. Zhuangzi, one of the most important representatives of Taoist thought, in his book, which includes his dialogues with his students; expresses ontological and epistemological views on the process of recognizing, making sense and expressing the universe and existence of man in the context of language use. Zhuangzi recasts in the path to language and the path to human nature as opposites; identifies the ideal man with the creative nature, therefore identifies language as a kind of limitation in reaching meaning. However, Zhuangzi's main criticism here is not the language, but the misuse of language. In Zhuangzi, language is an important tool used to reach meaning, but it is never the meaning itself. When people use language to reach meaning, they have the wrong feeling that meaning arises from language. At this point, language is perceived as a tool, not a target, the person who thinks that he has reached the real meaning, unconsciously falls under the control of the language, quite contrary to his main purpose, he falls to a point far away from the real meaning. For this reason, Zhuangzi thinks that the essence of nature, which is the creator of the universe and existence, cannot be reached through language. The method of having true knowledge of the creative nature is; after using language as a tool, to go beyond language and reach the real meaning. In Zhuangzi's thought, reaching the real meaning is also expressed as a kind of "returning" to the nature of existence, that is, to the essence of the ideal human being.

Keywords: Zhuangzi, Dao, Philosophy of Language, Creative Nature, Human Nature.

Giriş

Zhuangzi (莊子-M.Ö.4.yy), Çin düşünce tarihinde Dao Düşünce Ekolü (道家) olarak adlandırılan, Batı'da ise Taocu Düşünce veya Daoizm olarak bilinen düşünce akımının, kurucu Laozi'dan (老子) sonra gelen, en önemli temsilcisidir. Zhuangzi'nın, Laozi düşüncesini en iyi anlayan ve yorumlayan kişi olması sebebiyle, Laozi ve Zhuangzi düşünceleri zaman içinde birleşmiş ve Lao-Zhuang Felsefesi (老莊哲學) olarak anılmaya başlanmıştır.

Lao-Zhuang felsefesine konu olan en önemli kavram Dao (道) kavramıdır. Lao-Zhuang'da Dao; evrenin temeli, varlığın ezeli ve ebedi yaratıcısı olarak tanımlanmaktadır. Ancak Dao, yaygın olan yaratıcı tanrı inancından farklı olarak;

yarattığı varlıklar üzerinde irade göstermeyen doğal bir düzen, sonsuz bir döngü olarak betimlenmektedir. Bu sebeple özünde, yaratıcı doğaya ve insan doğasına eş görülmektedir.

Lao-Zhuang düşüncesine göre, yaratıldığı andan itibaren kendi iradesinin kontrolüne giren insanın, zamanla varlığının temel kaynağı ve yaşamının ideal düzeni olan yaratıcı doğadan uzaklaşması kaçınılmazdır ve bu uzaklaşma keskin bir geri dönüşü gerekli kılar. Bu sebeple temel amaç; dünyevi bilginin etkisine giren insanı, ihtiyaç dışı ortaya çıkan, aşırıya kaçan ve doyuma ulaştırılamayan arzu, istek ve beklentilerinden kurtarmak ve onu Dao'dan yaratıldığı, varlığının en saf, temiz ve doğal haline geri döndürmektir. Bu geri dönüş, insan için yaratıcı doğaya, yani Dao'a ve aynı zamanda kendi varlığının özüne yapılan bir dönüş olarak ifade edilmektedir.

İnsanın Dao'a dönüş için kullanabileceği öncelikli ve en önemli yöntem "anlamak"tır. Anlama süreci temelde; insanın evreni, varlığı, kendisini ve içinde bulunduğu doğal düzeni anlamasını gerektirir. Anlama yöntemi temelde üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada kişi duyuları aracılığıyla algılar; ikinci aşamada algıladığı şeyleri tanır, bu süreçte insanın duyguları ve düşünceleri oluşur; üçüncü aşamada ise ifade etmeye çalışır. İfade etme aşamasında, insanın duygu ve düşüncelerini biçimlendirerek somut hale getiren, kayıt altına alan ve aktarımını sağlayan en önemli araç dildir.

Ancak; Lao-Zhuang felsefesinde Dao, insanın algılayabildiği zaman ve mekân kavramlarından bağımsız, insan duyularının algısı dışında bir varlığa sahiptir. Dao görülemez, duyulamaz, Dao'a dokunulamaz. Varlığının bilgisine tam olarak ulaşamadığı için, dil ile ifade edilmesi ve sözcükler aracılığıyla adlandırılması da mümkün olmaz¹. Nitekim; Dao Düşünce Ekolünün temel metni kabul edilen

---

¹ Laozi, Dao De Jing, Bölüm 1; Zhuangzi, Zhibeiyou, Bölüm 22.

Laozi'nın eseri *Dao De Jing*'de (道德經) ilk bölüm: “Adlandırılabilen Dao, ebedi²Dao değildir”³ (Yu 2004: 1) cümlesi ile başlar. Bu cümle, yaratıcı Dao'ın özüne dil aracılığıyla ulaşılamayacağını bilgisini vermektedir. Bu konuda Zhuangzi da çok net bir ifadeyle: “Dao duyulamaz, duyulabilen şey Dao değildir. Dao görülemez, görülebilen şey Dao değildir. Dao hakkında konuşulamaz, hakkında konuşulan şey de Dao olamaz”⁴ (Zhang 2007: 378-379) diyerek Dao'ın özünü anlamada insan duyularının yetersizliğine ve Dao'ın özünü ifade etmede dilin eksikliğine vurgu yapmaktadır⁵.

Çin felsefe tarihi düşünürleri arasında, özellikle Ön-Qin döneminde (MÖ.221 öncesi), dilin varlığın özüne ulaşmaktaki yetersizliği ve dilin sınırları üzerine yapılmış pek çok tartışma mevcuttur⁶ (Guo 1996: 521). Ancak, dilin sınırlılığının, insanın yaratıcı düzen Dao'ı, evreni ve varlığı tanıma süreci üzerindeki önemli etkisini fark eden, bunu sistematik şekilde ortaya koyup açıklayan ve bu bağlamda dile eleştirel açıdan yaklaşarak, dilin Dao'ın özünü anlamak ve ifade etmekteki yetersizliğini ayrıntılı şekilde ortaya koyan ilk düşünürün Zhuangzi olduğunu söylemek hatalı olmaz.

1. Zhuangzi'nin Dil Görüşü

Zhuangzi'nin dil görüşü temelde Laozi kökenlidir. *Dao De Jing*'de olduğu gibi, *Zhuangzi* metinlerinde de asıl amaç yaratıcı düzen Dao'dan uzaklaşmamak,

---

² Cümlede “ebedi” olarak tercüme edilen 常 sözcüğü; daimi, öz ve gerçek anlamlarını da taşımaktadır.

³ Laozi, *Dao De Jing*, Bölüm 1.

⁴ Zhuangzi, *Zhibeiyou*, Bölüm 22.

⁵ Bu noktada insanın evreni, varlığı ve içinde bulunduğu doğal düzeni anlaması konusunda insan duyularının ve dilin tamamen işe yaramaz olduğunu düşünmek hatalı olur. Lao-Zhuang düşüncesinde eleştiriye konu olan insan duyularının ve dilin varlığı değil; doğaları dışında, bilinçsizce ve hatalı kullanılmalarıdır.

⁶ Dilin, Dao'ın özünü yansıtamayacağı konusunda Zhuangzi'nin görüşlerinin Laozi kökenli olduğunu söylemek hatalı olmaz. Ayrıca; Çin'de Zhuangzi'dan hatta Laozi'dan daha önceye tarihlenen ve Çin'in en eski klasik metinlerinden biri olduğu bilinen Zhouyi'de (周易) “yazı sözü, söz ise anlamı tam olarak yansıtamaz” ifadesine rastlanmaktadır (Guo 1996: 521).

uzaklaşma durumunda ise en kısa yoldan bu doğal düzene geri dönüş yapmaktır. Bu amaç, aynı zamanda Zhuangzi'nın dil görüşüne de temel oluşturmaktadır.

Zhuangzi dili, Dao'a ulaşma sürecinin önemli bir aracı olarak görür ancak dile gereğinden fazla anlam yüklenmesini ve dilin kendi doğasının dışına çıkartılarak aşırı kullanımını hatalı bulur: "(Gerçek bir) Konuşmanın kelimelere ihtiyacı yoktur. Bir kişi tüm hayatı boyunca konuşabilir ve (gerçek) tek bir kelime konuşmamış olabilir"⁷ (Zhang 2007: 483-484). Zhuangzi'ya göre sözcükler sadece birer sembol; dil ise kişiyi anlama ulaştırmada kullanılan ve sınırlı işlevselliğe sahip olan bir araçtır. Dili fazla önemsemek, aracı amaç haline getirmek olur ki bu, kişinin gerçek anlamdan uzaklaşmasının en temel sebeplerinden biridir. Zhuangzi'ya göre "isim yalnızca gerçeğin misafiridir"⁸ (Zhang 2007: 8.), sözcükler gerçeği işaret ederler ama gerçeğin kendisi değildirler. Bu sebeple Zhuangzi, Çin klasik metinlerinde geçen ve gelecek nesillere öğüt niteliğinde aktarılan cümleleri eskilerden geriye kalan çöpler olarak tasvir eder: "Bilgeler nerede? Onlar öldüler! Şu an okuduklarınız, eskilerin geride bıraktığı çöplerdir"⁹ (Zhang 2007: 228-229).

Bu bakış açısı ilk etapta, Zhuangzi'nın dili tamamen reddettiğine dair bir izlenime sebep olsa da bu tespit hatalı olur. Zhuangzi dili reddetmez; dili eleştirir ama işe yaramaz olduğunu söylemez¹⁰. Zhuangzi'nın dil görüşünü, onun "bilinemezlik" (不可知论) görüşünden ayrı düşünmemek gerekir. Onun bilinemezlik görüşü, ilk aşamada insanın evreni, varlığı ve yaratıcı düzeni tanıma yeteneğinin sınırlarına dikkat çekmektedir. Zhuangzi'ya göre bilgi sınırsız ama insan yetenekleri ve ömrü sınırlıdır. Bu sebeple insanın erişebileceği bilginin de sınırları vardır. Zhuangzi bu görüşünü şu cümlelerle dile getirmektedir: "İnsan hayatı sınırlıdır, bilgi sınırsızdır. Sınırlı yaşamla sınırsız bilgiye sahip olma çabası

---

⁷ Zhuangzi, Yuyan, Bölüm 27.

⁸ Zhuangzi, Xiaoyaoyou, Bölüm 1.

⁹ Zhuangzi, Tiandao, Bölüm 13.

¹⁰ Aksine Zhuangzi'yı dönemdaşı olan diğer düşünürlerden ayıran temel özelliği, dili çok etkin kullanması ve düşüncelerini ayrıntılı anekdotlar ve öğrencileriyle girdiği uzun diyaloglar üzerinden aktarmış olmasıdır.

ölümcüldür¹¹..." (Zhang 2007: 45.) "Bir hesaplama yapılırsa, insanın bildiklerinin bilmediklerinden çok daha az olduğu ve insanın hayatta olduğu sürenin ölü olarak geçirdiğinden çok daha kısa olduğu görülür. Sınırlı yaşamla, sınırsız bilgiye ulaşmaya çalışan kişi kaybolur ve hiçbir şey elde edemez"¹² (Zhang 2007: 269-270).

Zhuangzi'nin bilinemezlik görüşü ikinci aşamada Dao'ın insan algısının ve tanıma yeteneğinin ötesinde olduğuna dikkat çekmektedir. Zhuangzi'ya göre Dao bilinemez ve sözcüklerle ifade edilemez bir varlığa sahiptir:

Dao duyulamaz, duyulabilen şey Dao değildir. Dao görülemez, görülebilen şey Dao değildir. Dao hakkında konuşulamaz, hakkında konuşulan da Dao olamaz. Şekli var edenin şekilsiz olduğunu biliyor musun? Dao'ın bir adı da olamaz...Dao hakkında soru sorulduğunda cevap verenler Dao'ı bilmez, Dao'ı soranlar Dao'ı duymayanlardır. Dao'la ilgili soru sorulmaz ve cevap verilemez. Cevapsız sorular sormak beyhude, cevapsız soruları cevaplamak boşa çabadır. Cevapsız sorulara cevap verenler dışarda evreni gözlemleyemeyen, içerde özü bilmeyenlerdir (Zhang 2007: 373).¹³

Burada dikkat çeken; Dao'ın söylenemez olması, öncelikle dilin eksikliğinden değil, Dao'ın kendi bilinemez özelliğinden kaynaklanmaktadır. Zhuangzi, söylenebilen ve söylenemeyen iki farklı dünya tasavvur eder. Dil, söylenebilen dünya için önemli bir iletişim aracıdır; ancak söylenemeyen dünyayı ifade etmek için son derece yetersiz kalır.¹⁴ Lao-Zhuang düşüncesine göre insan duyularının ötesinde olan ve söylenemeyen bu dünyanın ne tam anlamıyla tanınması ne de dil aracılığıyla tam olarak ifade edilmesi mümkündür. Çünkü hiçbir sözcük, Dao'ın ve varlığın mahiyetini tam olarak temsil edemez.

---

¹¹ Zhuangzi, Yangshengzhu, Bölüm 1.

¹² Zhuangzi, Qiushui, Bölüm 17.

¹³ Zhuangzi, Zhibeiyou, Bölüm 23.

¹⁴ Bu noktada söylenebilen ve söylenemeyen dünya tasavvuru, Laozi felsefesindeki fiziksel ve metafizik dünya; Platon felsefesindeki fenomenler ve idealar dünyası üzerinden anlaşılabilir. Bu ayrımında, söylenebilen dünya insan duyuları ile algılanabilen nesnelere dünyasını, söylenemeyen dünya ise varlığın mahiyetinin yani özünün bulunduğu dünyayı temsil eder. Zhuangzi ile aynı dönemlerde yaşamış olan Platon'a göre yalnızca akıl aracılığıyla kavranabilecek olan bu idealar dünyası, Laozi'ya göre yalnızca gönül gözü ile algılanabilen metafizik dünyayı ifade etmektedir.

Ancak bu noktada Zhuangzi'nın, dilin sınırlı yapısının da göz ardı edilmemesinin gerekliliğine yaptığı vurguyu gözden kaçırmamak gerekir. Ona göre dilin sınırlılığının farkına varmak, dilin özünün anlaşılmasına, dil ve dünya arasındaki diyalektik ilişkinin anlaşılmasına yardımcı olduğu gibi; insanların dili kullanırken, dilin işaret ettiği anlamın özünün bilinmemesinden kaynaklanan düşünce karmaşalarının da farkına varmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, Zhuangzi dili ve dilin fonksiyonunu reddetmez¹⁵, ancak eleştirir. Onun eleştirileri temelde dilin hatalı kullanımına ve sınırlı fonksiyonuna yönelik olarak gelişim göstermektedir.

2. Zhuangzi'nın Dil Eleştirileri

2. 1. Dil, Dao ve Varlığın Bütünlüğünü Bozar

Lao-Zhuang felsefesinde Dao kaotik bir bütündür ve bölünemez (Sun 2010: 70). Bu bütünün içerisinde yer alan varlık ise Dao'ın fiziksel dünyadaki tezahürüdür ve özünde Dao'dan ayrı düşünülemez. Zhuangzi Dao'ın bu kapsayıcılığını şu sözlerle dile getirmektedir: "Her şeyi var eden Dao ile şeyler (varlıklar) arasında bir sınır yoktur. Şeyler arasında bir sınır mevcuttur, buna varlığın sınırları denir. Sınırları olmayan bir sınır, sınırların mutlak olmadığını gösterir" (Zhang 2007: 376).¹⁶ "Üstat dedi ki: Dao her şeyi kapsar, bu nasıl bir büyüklüktür. Onun karşısında, erdemli insan da olsa, içine girdiği çabadan kurtulmalıdır"¹⁷ (Zhang 2007: 187). "Laozi şöyle söyler: Dao, büyük küçük her

---

¹⁵ Aksine Zhuangzi felsefesinde, dil ve sözcük oldukça yüksek bir mevkide yer alır. Onun çoğu diyalogunda, dil ve Dao'ı aynı cümlede kullanıyor olması da bunun bir göstergesidir. Buna şöyle birkaç örnek verilebilir: "Dao neye dayanır, onun doğru veya yanlış olduğu nasıl anlaşılır? Sözcükler nasıl var olur, onların doğruluğu ve yanlışlığı nasıl anlaşılır? Dao nasıl var olup sonra yok olmuştur? Sözcükler nasıl ortaya çıkmış ve kabul edilemez olmuştur?" Zhuangzi, Qiwlun, Bölüm 2. Bkz: Zhang 2007: 23. "Büyük Dao tanımın ötesine geçer, büyük tartışma sözcüklerin ötesine geçer...Ortaya çıkan Dao gerçek Dao değildir, tartışmada kullanılan sözcükler yeterli değildir." Zhuangzi, Qiwlun, Bölüm 2. Bkz: Zhang 2007: 30. "Uygun konuşuyorsak tüm gün Dao hakkında konuşuruz, uygun konuşmuyorsak tüm gün şeyler hakkında konuşuruz." Zhuangzi, Zeyang, Bölüm 25. (Bkz: Zhang 2007: 461).

¹⁶ Zhuangzi, Zhibeiyu, Bölüm 22.

¹⁷ Zhuangzi, Tiandi, Bölüm 12.

şeyde mevcuttur, o kadar geniştir ki, kapsamadığı şey yoktur” (Zhang 2007: 227).¹⁸

Dao, her şeyin kökenidir; her şeyin ötesinde olan ama aynı zamanda her şeyi kapsayan nesnel bir yasadır. Her şey Dao'dan doğar ve Dao'dan yapılır. Dao her şeyin özüdür. Varlıklar ise Dao'ın tezahürleridir. Bu sebeple; Dao için hiçbir ayırım yoktur demek, varlıklar için de hiçbir ayırım yoktur demektir. Zhuangzi bu noktada Dao ile varlıklar arasındaki bütünlüğe dikkat çekerek, varlığın eşitlik ilkesi görüşünü ortaya koyar¹⁹. Ona göre tüm varlıklar Dao'ın bir parçasıdır, eşit şartlar altında varlık kazanmıştır ve değer bazında birbirlerinden farkları yoktur. Onlar arasında ayırım ve karşıtlık yaratan şey insan iradesidir. İçerisinde insanın evren ve varlığı tanıma sürecinde kullandığı anlama ve ifade etme yeteneğini, ihtiyaç dışı oluşan istek ve beklentilerini, tutum ve davranışlarına yön veren öznel duygu ve düşüncelerini barındıran bu irade, insandan insana farklılık gösterir ve en yaygın olarak dil ve sözcükler aracılığıyla aktarılır. Bu sebeple Zhuangzi; insan iradesinin kontrolünde kullanılan dilin, varlıklar arasında ayırımı ve karşıtlığı yarattığını ve Dao ile varlığın bütünlüğünün bozulmasına neden olduğunu dile getirir. Zhuangzi'ya göre Dao “bir”dir; insanın ve her şeyin birliğidir. Bu, öznel ve nesnel hiçbir ayırımın olmadığı kayıtsız bir dünyayı temsil eder. Ama bu bir'lik bir kez söylendiğinde her şey öznelleşir, sonu olmayan bir ayırım ve karşıtlık durumu ortaya çıkar:

Gök, yer ve ben birlikte yaratıldık. Her şey ve ben biriz. Her şey birse onlar hakkında söylenecek ne olabilir? Her şeyin birliği söylendikten sonra konuşmaya devam etmek gerekmez mi? Birlik ve söylenenler iki eder, iki ile bir üçtür. Bu böyle devam ederse en mahir hesapçı bile bu sayıların üstesinden gelemez, sıradan insanlarsa mümkün değil takip edemez. Bu yüzden, yokluktan varoluşa geçerken üç'e ulaşıyoruz, varoluştan varlığa geçerse kim bilir kaç'a ulaşırız (Zhang 2007: 29-30).²⁰

---

¹⁸ Zhuangzi, Tiandao, Bölüm 13.

¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Ünal Chiang 2020: 445-463).

²⁰ Zhuangzi, Qiwlun, Bölüm 2.

Zhuangzi'ya göre, yaratıcı düzen Dao ile varlık arasındaki bir'lik sözcüklere dökülerek dil ile ifade edildiğinde, Dao'ın varlıkla bütünlüğü bozulur. Dao aslında objektif bir gerçekliği temsil etmektedir ve o bir'dir (Liu 2010: 2). Ama bu dile aktarıldığı zaman "bir sözcüğü" ile Dao'ın "gerçek birliği" "iki" eder. Yani objektif gerçek olan "bir" ve dil sembolüyle gösterilerek soyut anlamı ifade eden "bir" toplamda "iki" olur; böylece söz konusu bir'lik ve bütünlük bozulur. Dao ve varlığın bütünlüğü her dile getirilişte ulaşılan sayı artar ve bölünmeye devam eden bütünlük, hesaplanması zor bir hale gelir.

Zhuangzi ayrıca dilin fazla kullanımının²¹ gerçek anlama ulaştırmaktan çok, kişiyi gerçek anlamdan uzaklaştıracağına da dikkat çekmekte ve bu düşüncesini şu cümleleriyle dile getirmektedir: "Sözcüklerle tarif edebilir, imgelerle düşünebiliriz. Ama sözcüklerle ne kadar çok tarif edersek gerçeklerden o kadar uzaklaşmış oluruz"²² (Zhang 2007: 460). Zhuangzi'ya göre insan ürünü olan ve insan iradesinin etkisinde faaliyet gösteren dil, sözcük ile gerçek arasında ilişki kurarken, bütünsel özün göz ardı edilmesine ve biçimsel farklılıkların ön plana çıkmasına sebep olur. Bu durumda, sözcük ile gerçek arasındaki mesafe açılır ve bütünsel hakikatten uzaklaşmak kaçınılmaz olur.

Dilin varlıklar arasında ayırım yaratması konusu Zhuangzi'nın öncüsü olan Laozi'nın da dikkat çektiği bir konudur. Laozi, Dao De Jing metninde: "bir varlığın güzelliği vurgulanırsa bu çirkinliği yaratır, iyiliği vurgulanırsa bu kötülüğü yaratır"²³ (Wang 1994: 2-3) diyerek, dilin varlıklar arasında farklılık yaratan fonksiyonuna eleştiri getirmektedir. Varlığa insan gözünden bakıldığında; güzelin karşıtı çirkin, iyinin karşıtı kötü ve değerlinin karşıtı değersizdir. Oysa Dao tüm varlıkları eşit koşullarda ve tek bir özden yaratmıştır, onların arasında değer bazında bir fark yoktur. Varlığın farklı sıfatlarla adlandırılmasına sebep olan şey;

---

²¹ Dilin fazla kullanımı ifadesi; fikirlerin yazılı veya sözlü dil ile aktarımında oluşabilecek farklılıklardan dolayı kendi anlamından yada aktarılmak istenen bilgidan uzaklaşması anlamına gelmektedir.

²² Zhuangzi, Zeyang, Bölüm 25.

²³ Laozi, Dao De Jing, Bölüm 2.

insanın istekleri, beklentileri ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşan iradesi ve öznel bakış açısıdır. Bu bağlamda; kişi bir varlığın kendine göre güzelliğini vurgulayarak o varlığı ön plana çıkardığında, o varlıkla benzer özelliklere sahip olan diğer varlıkların onun kadar güzel olmadığını vurgulamış olur; bu durum da güzelin karşıtı olan çirkin kavramını ortaya çıkarır ve varlıklar arasında farkların oluşmasına neden olur. Varlıklar arasında insan tarafından yaratılan bu farklar; iyi, güzel ve değerli olarak nitelendirilen varlığa olan talebin artmasına; kötü, çirkin ve değersiz olarak nitelendirilen varlığın dışlanmasına ve rekabetin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Zhuangzi bu durumu şöyle açıklar: “Tüm ayrımlara neden olanlar sözcüklerdir. Bu ayrımlar hakkında bir şeyler söyleyeyim: sol ve sağ var oldu, ayırım ve sınıflandırma var oldu, ayrımcılık ve tartışma var oldu, rekabet ve çekişme var oldu”²⁴ (Zhang 2007: 30).

Oysa Zhuangzi'nın vurgulamaya çalıştığı şey şudur: “Sözlerle konuşulabilecek şey, şeylerin (biçimsel) kabalığıdır; fikirde ulaşılabilen şey, şeylerin (biçimsel) inceliğidir. Sözle anlatılamayanın ve düşünce ayrımıyla ulaşılabilen ne incelikle ne de kabalıkla ilgisi olabilir”²⁵ (Zhang 2007: 270). Öznel duygu ve düşüncelerle ulaşılabilen bilgi, gerçeğin özünü değil biçimselliğini ön plana çıkarır; insan ürünü olan dil ile ifade edilen bilgi, varlığın özünü değil biçimselliğini vurgular. Öznel düşüncenin ve öznel düşünceye bağlı olarak ortaya çıkan öznel dilin ulaştırdığı bilgi, gerçeğin özüne ulaşamadığı gibi; Dao ve varlığın bütünselliğinin bozulmasına, aralarında ayırımın ve karşıtlığın oluşmasına sebep olur. Oysa Dao ve Dao tarafından yaratılan varlığın özü, insan iradesinin ulaşabileceği bilginin ötesinde bir bütündür, bölünemez, birbirinden ayrı ve farklı düşünülemez.

2. 2. Sözcük ve Gerçek Anlam Birbirine Eş Değildir

Zhuangzi, sözcükler ile gerçek anlamın birbirine eş görülmesini bir hata olarak tanımlar. Zhuangzi'ya göre sözcükler yalnızca birer semboldür; sözcüklerle ulaşılan anlam gerçek anlamı değil sözcüğün anlamını temsil eder. Oysa insanlar

---

²⁴ Zhuangzi, Qiwulun, Bölüm 2.

²⁵ Zhuangzi, Qiushui, Bölüm 17.

dilden anlam çıkarma sürecinde, sözcük ile gerçek anlamı özdeşleştirmekte; dahası anlamın sözcükten doğduğuna dair yanlış bir izlenime kapılmaktadırlar. Oysa önce anlam var olmuş, sonra bu anlam sözcükler aracılığıyla temsil edilmiş ve aktarılmıştır. Bu bağlamda hiçbir sözcük anlamın özüne eş değildir.

Bu konuda Zhuangzi ilk örneğini Dao üzerinden vermektedir. Ona göre kitaplarda kayıtlı olan Dao sözcüğü yalnızca bir semboldür ve okuyan kişiyi yalnızca sözcüğün anlamına ulaştırır ve ulaşılan bu anlam Dao'nun gerçek anlamı olamaz:

İnsanların çok değer verdikleri Dao, kitaplarda kayıtlıdır. Kitaplarda yazılanlar sözcüklerdir ve sözcüklerin kendilerine ait değeri vardır. Bu değer onların anlamlarıdır. Anlamların da bir yönü vardır. (Gerçek) anlamlar satırlar arasında okunabilen sözcüklerin ötesindedir; yine de insanlar onları kitaplara kaydederler, çünkü sözcüklere değer verirler, aslında sözcükler değersizdir. Baktığımda görebildiğim şeyler şekil ve renktir, duyabildiğim şeyler isim ve sestir. Eyvah! İnsanlar şekil, renk, isim ve ses aracılığıyla Dao'nun özünü öğrenebileceklerini düşünüyorlar. Oysa şekil, renk, isim ve ses maddenin gerçeğini öğrenmek için yetersizdir²⁶ (Zhang 2007: 228).

Bu paragrafta Zhuangzi semantik merkezli bir görüş ileri sürmekte ve anlamın önemine dikkat çekmektedir (Liu 1995 : 129). Zhuangzi'ya göre anlamın bir yönü vardır ve bu yön dil aracılığıyla aktarılamaz. Sözcüklerin işaret ettiği gerçek anlam, sözcüklerin sesinden veya biçiminden gelmez. Sözcüklerin şeklinden ve sesinden ulaşılan anlam öz değil yalnızca biçimdir.

Zhuangzi benzer şekilde kadim hükümdarlar tarafından aktarılmış olan klasik metinlerin, yalnızca kadim hükümdarların sözlerini içerdiğini ve onların sahip olduğu gerçek erdemi temsil etmediğini ifade eden şu cümleleri kurmaktadır: "Altı klasik, geçmiş hükümdarların arkalarında bıraktıkları izlerdir, onlar yalnızca izdir! Tıpkı az önce söylediklerim gibi. İzler, ayakkabının ardında bıraktıklarıdır, onlar ayakkabının kendisi değildir"²⁷ (Zhang 2007: 250).

---

²⁶ Zhuangzi, Tiandao, Bölüm 13.

²⁷ Zhuangzi, Tianyun, Bölüm 14.

Sözcüğün anlamı ile gerçek anlamın birbirine eş görülmesini eleştiren Zhuangzi'nin, bu noktada başka bir ayrıntıya daha dikkat çektiği görülebilmektedir. Zhuangzi'ya göre sözcük ile ulaşılan anlam, kişide gerçek anlama ulaştığına dair bir yanılgıya sebep olur; bu noktada amaca ulaştığını sanan kişinin, gerçek anlama ulaşma hedefi de son bulmaktadır. Zhuangzi'nin bu konudaki görüşlerine, kendi metninde yer verdiği Konfüçyüs ve öğrencisi arasında geçen bir diyalog üzerinden açıklık getirmek mümkün olabilir:

Konfüçyüsün öğrencisi Ran Qiu ona sorar: "Gök ve yer ortaya çıkmadan önce ne olduğunu bilmemiz mümkün mü?" Konfüçyüs: "Evet, geçmiş ve şimdi aynıdır" der. Ran Qiu ertesi gün aynı soruyu tekrar sorar ve der ki: "Dün size sorduğumda anladığımı sandım ama bugün anlamadığımı fark ettim." Bunun üzerine Konfüçyüs şöyle söyler: "Dün anlamıştın çünkü zihnin sözcüklerin anlamını kavramıştı, bugün kafan karıştı çünkü gerçekten ne olduğunu bulmaya çalışıyorsun" (Zhang 2007: 382).²⁸

Bu diyalogda Zhuangzi, sözcükler ve dilin ilk aşamada ulaştırdığı anlamın gerçek anlam olmadığını, ancak sözcüklerin anlamını kavrayan Ran Qiu'nun ilk aşamada anlama ulaştığı yanılgısına düşerek anlama çabasından vazgeçtiğini yansıtmaktadır. Ancak Ran Qiu zaman ayırıp gerçekten düşündüğünde gerçek anlama ulaşmadığını idrak etmiş ve aynı soruyu tekrar yöneltme ihtiyacı duymuştur.

Zhuangzi'ya göre; gerçek anlamı kavramak, konuşulanları dinlemek veya yazılanları okumaktan daha çok, bizzat hissetmek ve tecrübe etmekle alâkalıdır. Bu bağlamda Zhuangzi'nin tekerlek ustası Bian'i konu aldığı anekdot dikkat çekicidir:

Qi Beyi Huan büyük salonda kitap okuyor, tekerlek ustası Bian ise tekerlek yapıyordu. Çekicini ve keskinini kenara bırakan Bian, Huan'a şöyle sordu: "Ne okuyorsunuz?". Huan: "Bilgelerin sözlerini" dedi. Bian: "Bu bilgiler halâ hayatta mı?" diye sordu. Huan: "Hepsi öldüler" dedi. Bian: "O halde şu an okuduklarımız eskilerin geride bıraktığı çöplerdir" dedi. Huan: "Okuduklarım hakkında bir tekerlek ustası nasıl böyle yorum yapar! İyi bir açıklaman varsa söyle, yoksa öleceksin!" dedi. Bian: "Ben her şeye yaptığım iş açısından bakarım. Tekerleği oyarken yavaş çalışır, deliği geniş tutarsam tekerler gevşek olur. Hızlı çalışır delikleri dar tutarsam tekerler dar olur. Ne yavaş ne hızlı çalışırsam, elimle iyi iş yapar, yaptığımı kalbimde hissederim. Bunu sözcüklere dökmem ama bunda gizli

---

²⁸ Zhuangzi, Zhibeiyou, Bölüm 22.

bir teknik vardır. Oğluma bunu anlatamam, o da benden bunu miras alamaz. Bu yüzden yetmiş yaşında olmama rağmen çalışmaya devam ediyorum. Eskiler ve onların sözcüklerle aktaramadıkları onlarla birlikte yok oldular. Şu an okuduklarımız, eskilerin geride bıraktığı çöplerdir” dedi²⁹ (Zhang 2007: 228-229).

Anekdotta Zhuangzi, tekerlek ustası Bian'in ağzından; *Bey'in okuduklarına eskilerin ardında bıraktıkları çöplerdir* demektedir. Burada kastettiği şey; klasik metinleri okuyan kişinin, eski bilgelerin düşüncesinin özüne dair kapsamlı bir anlayışa sahip olamayacağı, okuduğu sözcüklerin ya bağlamından kopacağı ya da bir papağan yöntemiyle biçimsel olarak tekrar edilip, özüne asla ulaşamayacağıdır. Bian'e göre gerçek anlama ulaşması mümkün olmayan bu cümleler zamanla ölü birer dogma yığınına dönüşecektir. Bian, tekerlek yapma konusunda üstün bir beceriye sahiptir. O, bu beceriyi zaman içerisinde defalarca tecrübe ederek kazanmış ve eliyle yaptığı işin uygunluğunu kalbinde hisseder duruma gelmiştir. Bu beceri sözcüklere dökülemez ve dil yoluyla başkasına aktarılması da mümkün değildir. Bu anekdottan yola çıkan Zhuangzi, eskilerden kalan sözlerin çöpten ibaret olduğu kanısına varır. Çünkü dil, insanların asla tam anlamıyla yararlanamadığı ve hedefe tam anlamıyla ulaştıramayan bir araçtır; amacın kendisi değildir.

2. 3. Dilin Ulaştırdığı Anlam, Mutlak ve Daimî Gerçeği Temsil Etmez

Zhuangzi'ya göre, Dao'ın varlığı yarattığı ilk aşamada yalnızca bir hakikat vardı. Bu aşamada ne varlığa atanan adlar ne de varlığın sahip olduğu sayısız ihtimali sınırlandıran sözcükler mevcuttu. En başında Dao, varlığı tüm ihtimalleriyle içinde barındıran bölünmez bir bütündü: “Başlangıçta Dao için hiçbir ayırım yoktu, sözcüklerin de daimî kuralları yoktu”³⁰ (Zhang 2007: 30).

Ancak sözcüklerin ortaya çıkması ve her varlığa bir sözcüğün atanmasıyla birlikte, varlığın özünde barındırdığı sınırsız ihtimallerinden yalnızca biri veya birkaçı vurgulanarak ön plana çıkarıldı ve varlık ona atfedilen adla birlikte bir anlam kazandı: “Bana sığır diye seslenseydin, ben de kendimi sığır olarak

---

²⁹ Zhuangzi, Tiandao, Bölüm 13.

³⁰ Zhuangzi, Qiwlun, Bölüm 2.

görürdüm; bana at diye seslenseydin, ben de kendimi at olarak görürdüm”³¹ (Zhang 2007: 225). Diğer bir deyişle; dil ve içerik arasındaki ilişki, atama veya etiketleme yoluyla ortaya çıktı: “Bir yol, üzerinde yürüyenler tarafından yol haline getirilir, şeyler böyle adlandırıldıkları için böyle bilinir”³² (Zhang 2007: 25). Fakat varlığın ona atfedilen adla birlikte yüklendiği anlam, varlığın özünde sahip olduğu diğer ihtimallerin göz ardı edilmesine neden oldu ve böylece varlık sınırlara hapsedi.

Bu noktada Zhuangzi'nın, dil ile anlam, ad ile gerçeklik arasındaki ilişkiyi, dilin konvansiyonel (约定俗成性) oluşu bağlamında değerlendirdiği söylenebilir³³. Zhuangzi için dil, insanların dünyayı anlamak, tanımlamak ve yorumlamak için kullandığı önemli bir araçtır. Ancak aynı zamanda dil, insanın dünyayı anlamasının önünde bir engel haline de gelmiştir; çünkü dil konvansiyonel bir sembol olma özelliğine sahiptir. Bu sebeple her şeyi sabitler ve net bir şekilde şart koşar, böylece birden fazla olasılığı olan bir şeyi “sadece bir şey” eğilimine dönüştürür; canlı ve somut bir şeyi ölü ve soyut bir şeye dönüştürür. Zhuangzi'ya göre, insan düşüncelerinin bu sert kapandan uzaklaşması oldukça zor olsa da imkânsız olduğu söylenemez. Ona göre, bu engeli aşmanın ilk adımı, dilin simgesel doğasının ve sınırlılığının farkında olmak ve dili bu yönde, doğru şekilde kullanmaktır.

Nesnelerin sınırları belirsizdir. İnsanlar, nesnelere tanırken onları sınıflandırma ve adlandırma ihtiyacı duyar. Kavramlar ve nesnelere arasındaki bu sınıflandırma ve adlandırma dile dayanır. *Başlangıçta Dao için hiçbir ayırım yoktu, sözcüklerin de daimî kuralları yoktu* cümlesinde Zhuangzi'nın Dao ve sözcükler için bir ayırım ve daimî bir kural yoktur demesini şöyle anlamak mümkün olabilir. Öncelikle; insanın işaret etmek istediği nesne değişkendir, daimî değildir; ikincisi ise insanların algı derecesi ve algı durumunu etkileyen içsel ve dışsal şartlar

---

³¹ Zhuangzi, Tiandao, Bölüm 13.

³² Zhuangzi, Qiwlun, Bölüm 2.

³³ Sözcüğün, varlığı işaret etmede genel kabul görmüştüğü olarak da nitelendirebileceğimiz bu özelliği, Batı'nın 20.yy. dil felsefesi temsilcilerinden olan Wittgensteine tarafından adları nesnelere yapıstırarak onları etiketlemek olarak da betimlenmektedir.

değişkendir, daimî değildir. Bu bağlamda; insanın bildikleri ve bilmek istedikleri sürekli bir değişkenlik içerisinde. Dao'ın her şeyi kapsayıcı özelliği ve nesnenin de sürekli değişkenliği dikkate alındığında, insanların dili kullanarak şeyleri keskin sınırlarla ayırmaları ve onları tek bir anlama mahkûm etmeleri son derece gereksiz ve anlamsızdır. Çünkü bu durum hem varlığı hem de insanı dil kapanına kısırmak ve hakikatten uzaklaştırmak anlamına gelmektedir.

Zhuangzi'ya göre dili kullanan kişi, sözcüğün işaret ettiği anlamın mutlak ve daimî olmadığını farkında olmalıdır. O, sözcükler için: "Sözcükler rüzgardaki dalgalar gibidir"³⁴ (Zhang 2007: 63) der. Bu cümle, bir varlığa bir sözcük atandığında; kendisine sözcük atanan varlığın değişkenliğine ve sözcüğü atayan kişinin algısındaki değişkenliğe bağlı olarak sözcüğün de değişkenlik gösterdiğine; bu bağlamda sözcüğün işaret ettiği hiçbir anlamın tek ve mutlak olmadığına dikkat çekmektedir. Zhuangzi, dilin daimî kurallarının olmadığını söyler. Çünkü ona göre, dilin işaret ettiği varlık değişkendir ve bu durumda dilin de değişken olması kaçınılmaz olur (Liang 2000: 26). Bu konuda Zhuangzi'da şöyle bir gölge anekdotu dikkat çekmektedir: "Yarı gölge, gölgeye sorar: Önce yürüyordun, şimdi durdun; önce oturuyordun, şimdi kalktın; neden bu kadar istikrarsızsın, bağımsız hareket edemiyorsun? Gölge: Yaptığım şeyleri yapmak için hep başka bir şeyin hareketlerini beklerim..."³⁵ (Zhang 2007: 41).

Bu anekdotta gölge dili, gölgenin hareket etmek için beklediği şey ise varlığı temsil eder. Gölge, bağımsız bir iradeye sahip değildir, var olmasının şartı bir şeye bağlı olmaktır; bu onun tabiatıdır. Bağlı olduğu şey değiştiğinde, gölge de değişir. Benzer şekilde dilin bağımlılığı ve daimî olmayışı da işaret edeceği şeye bağlı olmasındandır. Dil, işaret ettiği, açığa çıkardığı, tanımladığı değişken şeylere ve onu kullanan farklı insanlara bağımlıdır. Zhuangzi'nın, dili sürekli değişen ve asla sabit kalmayan rüzgardaki dalgalara benzetmesinin sebebi de budur.

---

³⁴ Zhuangzi, Renjianshi, Bölüm 4.

³⁵ Zhuangzi, Qiwlun, Bölüm 2.

Ayrıca Zhuangzi'nın, sözcüğün değişkenliği ve isim ile gerçeklik arasındaki ilişki konusunda bir ayrıntıya daha değindiği görülebilmektedir. Zhuangzi, bir sözcüğün birden fazla anlamı temsil edebileceğine ve bunun tam aksine bir anlamın da birden fazla sözcükle ifade edilebileceğine dikkat çekmektedir. Örneğin; *Başlangıçta Dao için hiçbir ayırım yoktu, sözcüklerin de daimî kuralları yoktu* cümlesini şu şekilde anlamak mümkündür: Zhuangzi düşüncesinde Dao kavramı, çok çeşitli şekillerde anlaşılabilen çok anlamlı bir kelimedir. Dao, her şeyin kökenidir. Her şeyin ötesinde olan ama aynı zamanda her şeyi kapsayan nesnel bir yasadır. Bu yasa çok soyut bir düzeye yükselebilir ya da çok somut ve spesifik bir varlığa nüfuz edebilir. Her şey Dao'dan doğar ve Dao'dan yapılır. Dao her şeyin özüdür. Nesnelere ise Dao'ın "kapları" ve "tezahürleri"dir (Liu 1995: 128). Bu bağlamda; Dao'ın yalnızca bir sözcükle ifade edilmesi ve taşıdığı anlamların tamamına tek sözcükle ulaşılması mümkün olamaz.

Benzer şekilde Zhuangzi, bir anlamın da birden fazla sözcükle temsil edilebileceğine ve bu sebeple bir anlamı, ona yalnızca bir sözcük atayarak sınırlandırmanın hatalı olacağına da şu örneğiyle dikkat çeker: " 'Her yer, evrensel, kapsayıcı' bu üç sözcük farklı adlandırılır ama aynı anlamı paylaşır"³⁶ (Zhang 2007: 376). Bu bağlamda; farklı isimlerin işaret ettiği aynı anlam (gerçek) veya aynı ismin işaret ettiği farklı anlamlar (gerçekler), isim ve gerçek arasındaki değişken ilişkiyi ifade etmektedir.

Bu noktada; Zhuangzi'nın dilin kullanımına ve fonksiyonuna dair öne sürdüğü eleştiriler, onun dili reddettiğine veya dilin insan hayatındaki fonksiyonunu küçümsediğine dair yanlış bir izlenim yaratmamalıdır. Zhuangzi, sınırları fark edildiği ve doğru şekilde kullanıldığı sürece dilin, insanın evreni ve varlığı anlaması ve ifade etmesi sürecinde ne denli önemli bir araç olduğunun farkındadır. O, yalnızca bu önemli aracın gereğinden fazla önemsenmesi, sınırlarının bilinmemesi ve hatalı kullanılması sonucunda insan hayatında önemli

---

³⁶ Zhuangzi, *Zhibeiyou*, Bölüm 22.

bir engel teşkil edebileceğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Zhuangzi'nın; dilin bir araç olarak doğru kullanılması ve insan hayatına olumlu katkı sağlaması için bir dizi yöntem ileri sürdüğü görülmektedir.

3. Zhuangzi'da Yöntem

3. 1. Sessizliği Korumak

Zhuangzi, dilin doğru kullanımıyla ilgi olarak temelde üç yönteme dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki; sözcüğün gerçek anlama ulaştıramadığı durumlarda, dilin kullanımında ısrarcı olmamak ve “sessizliği korumak”tır (保持沉默). Lao-Zhuang düşüncesinde Dao'ın varlığının bilgisine kolaylıkla sahip olunamayacağına ve Dao'ın özünün dil aracılığıyla ifade edilemeyeceğine sık sık vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda Zhuangzi, insanın tanıyamadığı bir şey hakkında konuşmasının beyhudeliğine dikkat çeken şu cümleleri kurmaktadır:

Baktığımda görebildiğim şeyler şekil ve renktir, duyabildiğim şeyler isim ve sestir. Eyvah! İnsanlar şekil, renk, isim ve ses aracılığıyla Dao'ın özünü öğrenebileceklerini düşünüyorlar. Oysa şekil, renk, isim ve ses maddenin gerçeğini öğrenmek için yetersizdir. Öyleyse bilen konuşmaz, konuşan bilmez. İnsanlar nasıl olur da bu gerçeği anlamaz?³⁷ (Zhang 2007: 228).

İnsan tanıyamadığı ve anlayamadığı şeyler hakkında konuşamaz. Dao'ın tanınamayacağını ve özüne sözcükler aracılığıyla ulaşamayacağını söyleyen Zhuangzi için en ideal yöntem; Dao hakkında yapılan beyhude konuşmalara kulak tıkamak ve bu konuda sessiz kalmaktır: “Dao'a ulaşanlar bunun hakkında konuşmaz. Dao hakkında konuşanlar da Dao'a ulaşamaz. Dao sözcükler aracılığıyla duyulmaz, bu sebeple kulakları tıkamak, duyma çabasından iyidir”³⁸ (Zhang 2007: 373).

Burada *sessiz kalmak*; dili kullanarak sözcüklerle ifade etme çabasına girmemektir. Bu yöntem aynı zamanda Dao'ı ve Dao'ın “maksatsız eylem

---

³⁷ Zhuangzi, Tiandao, Bölüm 13.

³⁸ Zhuangzi, Zhibeiyou, Bölüm 23.

yöntemi"ni (無為)³⁹ gözlemlemek ve örnek almak anlamına da gelmektedir. Çünkü Dao her şeyi var eden, her şeyi yapandır ama konuşmaz. O, hiçbir şey söylemeden gök ile yer arasında ve varlıkların içinde kendi varlığını belli eder, evren ve varlık için en ideal düzeni kurar ve devamlılığını sağlar. Bu, Zhuangzi'nin söylediği:

Gök ve yer en yücedir ama onlar tek söz söylemez, dört mevsim düzenli şekilde dönüşür ancak onlar hiç konuşmaz. Dünyada her şey bir düzende hareket eder ama hiçbiri hiç söz etmez. Bilge kişi göğün ve yerin mükemmelliğini araştırır ve varlığın yasasına ulaşır. Böylece maksatsız eylemi anlar, düzene müdahale etmez ve her şeyi doğal akışa bırakır. Bu, gök ve yere uyum sağlamaktır⁴⁰ (Zhang 2007: 368-369).

cümlesinin de anlamıdır⁴¹ (Xie 2003: 282). Bu sebeple Zhuangzi: "Dao'ı anlamak ama bu konuda sessiz kalmak doğaya yakın olanıdır, Dao'ı anlayıp bunun hakkında konuşmaksa dünyevidir"⁴² (Zhang 2007: 566) diyerek yaratıcı ve doğal düzen Dao'a ulaşma konusunda ortaya atılan sonu gelmez yorumların ve argümanların beyhudeliğine ve insanı Dao'dan uzaklaştıran etkisine dikkat çekmekte ve bu konuda insanları sessizliğe davet etmektedir.⁴³

3. 2. Anlama Ulaşım Sözcüğü Unutmak

Zhuangzi'nin dilin doğru kullanımıyla ilgili olarak ortaya koyduğu ikinci bir yöntem ise "anlama ulaşım sözcüğü unutma" (得意忘言) yöntemidir. Dilin kişiyi anlama ulaştırmada kullanılan bir araç olduğuna, bu sebeple anlamı işaret eden sözcüğün gerçek anlamın kendisi olmadığına dikkat çeken bu yöntem; dilin kullanılıp anlama yaklaşıldığı noktada, dilin ve sözcüklerin bir kenara bırakılması

---

³⁹ "Maksatsız Eylem"; Dao'ın varlıkla ilişkisinde kullandığı doğal bir yöntemdir. İnsan için ise; Dao'ın yöntemini örnek alarak gereksiz bilgi ve aşırı isteklerinden sıyrılmak, varlığa fazla müdahale etmeden, doğal ortamlarında var olmalarına katkı sağlamak anlamında kullanılır. İnsan ve diğer varlıklar, Dao'dan kazandıkları doğal karakter özellikleri sayesinde ve Dao'ın oluşturduğu doğal bir düzen içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu düzene karşı yapılacak her türlü maksatlı ve aşırı müdahale düzenin bozulmasına ve karmaşaya neden olacaktır.

⁴⁰ Zhuangzi, Zhibeiyou, Bölüm 23.

⁴¹ Benzer bir düşünceyi evrenin düzenini açıklamaya çalışan Konfüçyüs'ün de ön plana çıkardığı görülebilmektedir: "Gök konuşur mu? Dört mevsim kendi seyrini sürdürür ve her şey doğar ve düzenini korur, ama Gök bir şey söyler mi?" Lunyu, Yanghuo, Bölüm 17.

⁴² Zhuangzi, Lieyukou, Bölüm 32.

⁴³ Bu konuda Wittgenstein'in de benzer bir düşüncesi dikkat çeker. O, hakkında konuşulamayacak şeylerin varlığını kabul ederken, hakkında konuşulmadığında, sessizliğin korunmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

esasına dayanmaktadır. Bu noktada Zhuangzi, dilin yalnızca kişiyi hedefe ulaştırmaya yardımcı olan bir araç olduğu ve kullanıldıktan sonra unutulması gerektiği görüşünü şu örnekle dile getirmektedir: “Balık tuzağı balık yakalamak için kullanılır, balık yakalandığında tuzak unutulur; tavşan kapanı tavşanı yakalamak için kullanılır, tavşan yakalandığında kapan unutulur; dil anlamı yakalamak için kullanılır, anlama ulaşıldığında dil (sözcükler) unutulur”⁴⁴ (Zhang 2007: 478).

Çin’de M.S.200’lü yıllarda yaşamış olan ve Lao-Zhuang düşüncesinin en iyi yorumcusu kabul edilen düşünür Wangbi (王弼), Zhuangzi’nın bu sözünü şöyle açıklamaktadır: “Tavşan kapanı tavşan yakalamak için, olta ise balık yakalamak için kullanılan araçlardır. Bu araçlar hedefe ulaştırmak için vardır, hedefin kendisi değildir”⁴⁵. Zhuangzi’nın dile getirdiği; balığı yakalayıp oltayı unutmak, tavşanı yakalayıp kapanı unutmak, anlamı yakalayıp sözcüğü unutmak yöntemlerinde olta, kapan ve sözcük; balık, tavşan ve anlama ulaşmada kullanılması gereken araçlardır ve aslında son derece önemlidirler. Bu sebeple bu noktada Zhuangzi’nın, anlama ulaşmadan önce dilin bir kenara atılmasını öneren ve dilin fonksiyonunu hiçe sayan bir görüşe sahip olduğunu düşünmek hata olur.

Aslında Zhuangzi’da sözcüğün unutulması yönteminin, anlama ulaşma konusunda dili küçümser bir bakış açısını değil, aksine dilin kullanılmasında, sıradan insanların ulaşmasının çok zor olduğu bir ustalık seviyesini ifade ettiğini söylemek de mümkündür. Bu farklı bakış açısını, Zhuangzi’nın anlattığı kasap anekdotunda görmek mümkün olabilmektedir:

Kasabı, hükümdar Wen Hui için bir sığırı kesiyordu. Kasabın elinin, omzunun, ayağının ve dizinin her hareketinde deriyi yırtıp eti kesen bıçaktan gelen sesler düzenli ve ahenk içindeydi... Hükümdar, “Sanatınızın bu kadar mükemmel olması takdire şayan!” dedi. Kesim işini bitiren kasap bıçağını bıraktı ve şöyle cevap verdi: “Hizmetkarınızın sevdiği şey Dao’ın yöntemidir, o herhangi bir sanattan önce gelen bir şeydir. Bir sığırı ilk kesmeye başladığımda, bütün bir gövdeden başka bir şey görmezdim. Üç yıl sonra onu bir bütün olarak görmeyi bıraktım. Şimdi sezgilerimi

---

⁴⁴ Zhuangzi, Waiwu, Bölüm 26.

⁴⁵ Ünal Chiang 2016: 46-57.

kullanıyorum ve ona gözlerimle bakmıyorum. Duyularım çalışmıyor, ellerim sezgilerimin yolunda hareket ediyor. Işın doğasına göre hareket ediyor, çizgileri gözlemleyerek elimi (bıçağım) büyük yarıklardan içeri kaydırıyorum ve büyük boşluklardan yararlanarak sınırlardan ve büyük kemiklerden kaçınıyorum. İyi bir kasap bıçağını her yıl değiştirir; sıradan bir kasap her ay değiştirir. Bense bıçağımı on dokuz yıldır kullanıyorum; binlerce sığır kesmiş olsam da yine de kenarı bileyi taşından yeni çıkmış gibi keskin. Eklemlerin aralıkları vardır ve bıçağın kenarı incedir; çok ince olan şey, aralığın olduğu yere girdiğinde, ne kadar kolay hareket eder! Yine de ne zaman karşıma karmaşık bir eklem yeri çıksa ve biraz zorlansam, gözümü hiç kaydırmadan elimi yavaşça hareket ettirerek dikkatli bir şekilde ilerlerim. Sonra bıçağın çok hafif bir hareketiyle et parçası ayrılır ve bir parça toprak gibi yere düşer. Sonra elimde bıçakla ayağa kalkar, etrafa bakar, bıçağımı yavaşça ve tatminkar bir tavırla silip kınına koyarım.”⁴⁶ (Zhang 2007: 46).

Bir aleti kullanırken, her an aletin varlığının bilincinde olmak ya aleti kullanma becerisinin eksikliğinden ya da aletin o işi yapmaya uygun olmadığından kaynaklanmaktadır. Zhuangzi'nin anlattığı kasabın sığırı parçalaması anekdotunda; kasabın bıçağın ve sığırın sahip olduğu özelliklere karşı kesin ve eksiksiz bilgiye sahip olması, onun işi yapmaktaki ustalığını ortaya çıkarmaktadır. Kasap sığırı keserken bıçak çok önemli bir araçtır, ancak kasap bıçağı öylesine benimsemiş ve bıçakla öylesine bütünleşmiştir ki varlığının farkında bile değildir. Bıçağı unutmuştur. Dil de tıpkı böyledir. Dili benimsemek ve anlama ulaştıktan sonra onu unutmak; dilin özelliklerinin tam bilgisine sahip olmak, bu konuda çok yüksek bir beceriye ve seviyeye ulaşmış olmak anlamına gelmektedir. Burada unutmak; tamamen benimsemek, onunla bütünleşmek ve varlığının farkına varamayacak derecede özümsemek anlamına gelmektedir. Dili bu derece özümseyen kişi, anlama ulaşma sürecinde onu etkili şekilde kullanır ve kullanırken varlığının farkına dahi varmaz; hedefe ulaştıktan sonra ise onu bir kenara bırakır; Zhuangzi'nin deyimiyle onu unuttur.

Zhuangzi; “Ayakkabılar ayağa tam olarak uyarsa ayaklarını unuttur insan, kemer bele tam uyarsa belini de unuttur”⁴⁷ (Zhang 2007: 319) demektedir. Başka bir deyişle; sözcük düşünceye tam olarak uygun olduğunda, insan sözcüğü unuttur çünkü düşünceye yani anlama ulaşmıştır artık. İnsanlar çok aşına oldukları

---

⁴⁶ Zhuangzi, Yangshengzhu, Bölüm 3.

⁴⁷ Zhuangzi, Dasheng, Bölüm 19.

düşünceleri ifade ettiklerinde sözcükleri ustaca kullanır zahmetsizce ve etkili bir şekilde konuşabilirler. Çünkü zihinde, düşüncelere ve kavramlara karşılık gelen hazır sözcükler mevcuttur. Dil ile düşünce arasındaki mesafe hissedilmez. Bu sırada dil ile düşünce o denli örtüşür ki dilin varlığını bile fark etmek imkânsız olur. İşte ulaşılan bu seviye, dilin (sözcüğün) unutulması seviyesidir. Bu unutkanlık hali, dilden feragat etmekle elde edilemez, bilakis düşünceye uyum sağlamak ve gerçek anlama erişmek; son derece zor bir dil terbiyesinden geçmiş olmayı gerektirir (Liu 1995: 129).

3. 3. Dil Kapanını Aşmak ve Dilin Ötesine Geçmek

Zhuangzi'nın dilin doğru kullanımıyla ilgili olarak ortaya koyduğu üçüncü ve temel yöntem ise “dili aşma ve dilin ötesine geçme” yöntemidir (超越语言). Zhuangzi'ya göre; insanın evreni ve varlığı tanıma sürecine katkı sağlayan ve dış dünya ile iletişimine destek olan en önemli araç dildir. Ancak dil, kendi içinde sınırları olan ve onu kullanan insanın da anlama ve ifade etme yeteneğini sınırlandıran bir özelliğe sahiptir. Dili ve dilin sahip olduğu sınırlı fonksiyonu eleştiren Zhuangzi, bu bağlamda özellikle dilin yaratıcı düzen Dao ve varlık arasındaki bütünlüğü bozduğuna, dilin gerçek anlamı yansıtamadığına ve dilin işaret ettiği anlamın tek ve mutlak gerçek olamayacağına dair görüşlerini dile getirmektedir. Bu noktada Zhuangzi, öncelikli olarak dilin bu sınırlılığının ve insanı sınırlandıran yapısının farkında olunmasının ve bu doğrultuda dilin kapanına düşmeden, dili doğru kullanmanın gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Ancak gerçek anlama ve mutlak hakikate ulaşma konusunda Zhuangzi'nın tek eleştirisinin dilin fonksiyonuna yönelik olmadığı görülebilmektedir. Zhuangzi aynı zamanda dilin, onu kullanan insanın bireysel iradesi ve göreceli bakış açısı sebebiyle de gereği dışında ve hatalı kullanıldığına dikkat çekmektedir. Lao-Zhuang felsefesine göre içerisinde ihtiyaç dışı istek ve beklentileri barındıran bu irade hem insan doğasının özüne hem de yaratıcı Dao'a aykırı ve düzen bozucudur. Bu iradenin kontrolünde olan kişi, Dao ve varlığın eşitlik ilkesini hiçe sayar ve

göreceli bakış açısıyla anlamlandırdığı varlığı, öznel bir dil ile ifade etmeye çalışır. Bu noktada dil, insanın varoluşuna katkı sağlayan önemli bir araç olmaktan çıkmakta ve hem varlığın özünde sahip olduğu sınırsız potansiyeli yok sayan hem de onu hakikatten uzaklaştıran bir engel haline dönüşmektedir.

Lao-Zhuang felsefesinde, insanın içine düştüğü bu kapandan kurtulması için, öncelikle kapanın farkına varmasının gerekliliği vurgulanır. İkinci aşamadaysa kişiye, evren ve varlığı bireysel iradesinin kontrolünde olan duyuları aracılığıyla değil, sözcük anlamı “bakmak” olan “guan” (观)yöntemiyle algılaması önerilir. İnsana hem kendi varlığının özünü hem de tüm varlıkların özünü anlama imkânı veren “guan” yöntemi; varlığa dış gözlerle bakıp fiziksel olarak gördüğü şeyleri öznel bakış açısıyla yorumlamayı değil; kalp gözüyle bakarak içsel, derin ve gerçek anlamına ulaşma çabasını ifade etmektedir. Örneğin Laozi, Dao De Jing metninde, Dao'ın sırrına ve özüne ulaşmanın yolunu, Dao'ın fiziksel dünyadaki yansıması olan varlığı kalp gözü ile gözlemlenmek olduğu bilgisini vermektedir⁴⁸ (Wu 2003: 1).

Bu yöntemle kişi hem kendini sınırlandıran bireysel iradenin sınırları dışına çıkacak hem de (özünde eşit olan) varlığı birbirinden ayıran ve varlığa hiçte adil olmayan bir yöntemle değer biçen göreceli bakış açısının etkisinden kurtulacaktır. Bu noktada Zhuangzi ilk adımda insanın kendini diğer varlıklardan üstün gören benmerkezci bakış açısından ve varlığın sahibi olma düşüncesinden kurtulmasının önemine dikkat çekmektedir. Çünkü Zhuangzi, insanı yaratıcı Dao'dan uzaklaştıran asıl sorunun, insan algısına, duygularına, düşüncelerine, tavır ve hareketlerine şekil veren bireysel irade olduğunu düşünmektedir. Zhuangzi söz konusu iradenin doğru şekilde yönetilmesinin yolunu, Dao'ın mükemmel düzenini gözlemlenmek, onun yöntemini örnek almak ve ona uyum sağlamak olarak göstermektedir. Bu noktada, her şeyin yaratıcısı olan Dao'ın; varlığı kontrol etmeyen, varlığı ezmeyen, varlığa kendini gerçekleştirilmesine ve doğal düzende kendi tabiatına uygun şekilde var olup gelişmesine destek olan mütevazî duruşuna dikkat çeker. Zhuangzi'ya

---

⁴⁸ Laozi, Dao De Jing, Bölüm 1.

göre varlıklar arasında en üstün yeteneklere sahip olan insan, ilk aşamada Dao'ın bu irade göstermeyen duruşunu örnek almalı ve kendisini varlığın sahibi görmesine sebep olan benmerkezci bakış açısından kurtulmalıdır. İkinci aşamada ise sahip olduğu bu mütevazi tavrı kullandığı dile yansıtarak, dili kişiye özel biçimlenen ve sonunda kendi yaratıcısını da sınırlarına hapseden bir kapan olmaktan kurtarmalıdır.

Sonuç

Lao-Zhuang felsefesinde amaç; bireysel iradesinin etkisinde kalarak, ihtiyaç dışı istek ve beklentilerinin kontrolüne giren ve yaratılışının temeli olan doğal düzen Dao'dan uzaklaşan insanı içinde bulunduğu çıkmazdan kurtarmak; onu varlığının en saf ve doğal haline yani yaratıcı Dao'ın doğal düzenine geri döndürmektir. Dao'a dönüş sürecinde, insanın öncelikli olarak içinde yaşadığı dünyayı tanıması; evrene, varlığa ve varlığının kaynağı olan doğal düzene karşı bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bu anlama sürecinde kişi etrafında olan her şeyi duyuları aracılığıyla algılar, tanır ve ifade etmeye çalışır. İfade aşamasında, insanın duygu ve düşüncelerini somutlaştırarak kayıt altına alan ve diğer insanlara aktarımını sağlayan en önemli araç ise dildir.

Ancak Lao-Zhuang Felsefesinde, Dao bilinemez ve ifade edilemez bir özelliğe sahiptir. Bu noktada Laozi ve Zhuangzi, Dao'ın bilinmezliğini daha çok insan yeteneklerinin sınırlılığına ve Dao'ın insan algısının ve tanıma yeteneğinin ötesinde olan varlığına bağlar; Dao'ın adlandırılmaz ve ifade edilemez oluşunu dilin sınırlılığı bağlamında tartışırlar. Bu bağlamda ilk görüş, Laozi tarafından ortaya konulmuş olmakla birlikte, dilin fonksiyonuna ve kullanımına dair en ayrıntılı eleştirilerin Zhuangzi tarafından yapıldığı açıktır. Zhuangzi dili, hakikate yani Dao'a ulaşma sürecinin önemli bir aracı olarak görür ancak dile gereğinden fazla anlam yüklenmesini ve dilin kendi doğasının dışına çıkartılarak aşırı kullanımını hatalı bulur. Zhuangzi'ya göre sözcükler sadece birer sembol; dil ise kişiyi anlama ulaştırmada kullanılan ve sınırlı işlevselliğe sahip olan bir araçtır. Dili fazla

önemsemek, aracı amaç haline getirmek olur ki bu, kişinin gerçek anlamdan uzaklaşmasının temel sebebidir.

Bu konuda Zhuangzi söze dilin sınırlı fonksiyonunu eleştirmekle başlar. İkinci aşamada ise, dilin onun sınırlarını fark etmeyen kişiler tarafından hatalı kullanımına dikkat çeker. Ancak Zhuangzi'ya göre dil sorununu yalnızca dil üzerinden çözmek mümkün değildir. Çünkü dilin yaratıcısı ve kullanıcısı olan insanın, kendi doğal ve ideal düzeni Dao'dan ayrılmasına sebep olan bireysel irade, dilin kullanımı konusunda da devreye girerek, zaten sınırlı fonksiyona sahip olan dili değersizleştirmekte ve onu hakikate ulaştırabilecek önemli bir araç olmaktan çıkartıp, insan ile hakikat arasına giren aşılması zor bir engele dönüştürmektedir.

Bu noktada Zhuangzi, mevcut sorunun çözümüne yönelik bazı öneriler sunar. Bunlardan ilki ve en önemlisi dilin sınırlarının farkına varmak, dilin anlama ulaştırmada yetersiz kaldığı noktada dili kullanmaktan vazgeçerek sessizliği korumaktır. Bunun yanı sıra Zhuangzi'nın, dilin kullanımıyla ilgili olarak, kendinden sonra gelen dil felsefecilerine de kaynak oluşturacak bir yöntem ortaya koyduğu görülmektedir. Bu yöntem temelde, dilin yalnızca anlama ulaştırıcı bir araç olduğu, bu nedenle dilin kullanılıp anlama yaklaşıldığı noktada, bir kenara bırakılması gerektiği esasına dayanmaktadır. Dilin unutulması olarak da adlandırılan bu yöntemde unutmak eylemi, yok etmek, iptal etmek veya tamamen ortadan kaldırmak değil, tamamen benimsemek, bütünleşmek ve varlığının farkına varamayacak derecede özümsemek anlamına gelmektedir. Dili bu derece özümseyen kişi, anlama ulaşma sürecinde onu etkili şekilde kullanırken varlığının farkına dahi varmaz; hedefe ulaştıktan sonra ise onu bir kenara bırakır; Zhuangzi'nın deyimiyle onu unuttur.

Zhuangzi'ya göre dili, onun varlığını unutacak seviyede iyi ve doğru kullanabilen bir kişinin eriştiği nokta, dil kapanından kurtulma, dili aşma ve ötesine geçme seviyesidir. Dilin kapanından kurtulmak, kişiyi hakikate ulaşmaktan alı koyan bireysel iradeden kurtulmuş olmanın da bir göstergesidir. Zhuangzi söz

konusu iradenin doğru şekilde yönetilmesinin yolunu, Dao'ın mükemmel düzenini gözlemlemek, onun yöntemini örnek almak ve ona uyum sağlamak olarak göstermektedir. Bu noktada, her şeyin yaratıcısı olan Dao'ın; varlığı kontrol etmeyen, varlığı ezmeyen, varlığa kendini gerçekleştirme ve doğal düzende kendi tabiatına uygun şekilde var olup gelişmesine destek olan mütevazî duruşuna dikkat çeker. Zhuangzi'ya göre varlıklar arasında en üstün yeteneklere sahip olan insan, Dao'ın bu irade göstermeyen duruşunu örnek almalı ve kendisini varlığın sahibi görmesine sebep olan benmerkezci bakış açısından kurtulmalıdır.

Sonuç olarak dil; insanın varoluş sürecini sınırlandıran bir engel değil, aksine insanın evreni, varlığı ve yaratılışının temelini anlamasına ve sahip olduğu bilgiyi ifade ederek dış dünya ile iletişim kurmasına destek olan önemli bir araç olmalıdır. Bu da dilin yaratıcı potansiyelinin yanı sıra, sınırlarının bilinmesini ve dilin kullanımından kaynaklanan hataların fark edilerek çözüme ulaştırmasını gerektirir. Dilin anlaşılmasına dair bulunulan bu girişim, diğer taraftan da insanın dili onun varlığını unutacak derecede iyi kullanabilmesi ve dilin sınırlarına erişip bu sınırların ötesine geçebilmesine de olanak sağlar. İşte erişilen bu seviye, Zhuangzi düşüncesinde bireysel iradenin ve dilin sınırlarının aşıldığı ve varlığın doğal düzeni Dao'ın bilgisine ulaşılarak ona geri dönüşün sağlanabildiği en yüksek seviyedir.

The Language View of Chinese Thinker Zhuangzi: Transcending Language and Returning to Creative Nature

Summary

Gonca ÜNAL CHIANG

Assist. Prof. Dr.

Ankara University, Faculty of Languages and History-Geography, Ankara, TR

ORCID: 0000-0003-2577-4638

goncaunal@ankara.edu.tr

The Philosophy of Lao-Zhuang and Daoism

Zhuangzi, after the founder Laozi, is the most important representative of the Daoism doctrine known in the history of China as the school of Dao thought and in the West as Daoist thought or Taoism. As Zhuang is the person who understands and interpreters of Laozian thinking best, the thoughts of Zhuang and Laozi have united in time under the name Lao-Zhuang philosophy. The most important concept in the Lao-Zhuang philosophy is Daoism. They define Dao as the origin of the universe and the eternal creator of the existence. Yet Dao, unlike the common belief of a creator God, is described as a natural order and an eternal loop which has no control over the beings it has created. Therefore, it essentially is seen equivalent to creative nature and human nature.

The purpose in Lao-Zhuang philosophy is to save people, who under the influence of their individual will, come under the control of their redundant wishes and expectations and drift apart from the natural order Dao which is the basis of their creation, to enable their return to the most pure and natural state of their existence, namely the natural order of the creative Dao. In the process of returning to Dao, the human being is primarily to identify the world he lives in and have knowledge of the universe, beings and the natural order that is the source of existence. During the course of comprehension, the person perceives, recognises and tries to interpret everything around them through their senses. While interpreting, the most important tool that materialises human emotions and thoughts and enables their transfer to other people is language. But in Lao-Zhuang philosophy, Dao has the characteristics of being unknown and inexpressible. At this point, while Laozi and Zhuangzi interpret the unknown Dao as a result of limited human skills and Dao's existence which is beyond human perception and recognition ability, it can be seen that they examine the unnameable and inexpressible Dao within the context of language limitation. Dao is independent from time and place concepts that a human being can perceive. Therefore, it is impossible to reach the real knowledge of Dao through human senses.

It is too impossible for human beings to express Dao, which they cannot understand, recognise or reach the knowledge of, by using language and words which are their own products. In this regard, while the thought about language limitations was first presented in the beginning sentence of Dao De Jing text written by Laozi, it can be seen clearly that the most detailed critique about the usage and function of language was made by Zhuangzi. Zhuangzi sees language as an important tool of reaching truth which is Dao but also finds overestimating and over-using the language by taking it out of its nature wrong.

1. Zhuangzi's Language View

Zhuangzi sees language as an important tool of reaching truth which is Dao but also finds overestimating and over-using the language by taking it out of its nature wrong: '(A real) conversation does not require words. One can talk for a life time without using a (real) single word' (Zhang 2007: 483-484). According to Zhuangzi words are merely symbols while language is a tool that has limited functionality used to help one reach meaning. Overestimating language makes the tool the purpose which is one of the fundamental reasons of one's drifting away from the real meaning. In Zhuangzi's view words indicate the truth but are not the truth itself. Therefore Zhuangzi describes the sentences in classical Chinese texts, which are passed on to future generations as advices, as garbage left over from the past: 'Where are wise men? They died! What you are reading now is garbage left over from the past' (Zhang 2007: 228-229).

Although this view can be interpreted as Zhuangzi's complete refusal of language, he doesn't actually refuse it; he criticizes it but doesn't claim it to be useless. Zhuangzi's view of language is closely related to his view of 'the unknowable – agnosticism'. According to him knowledge is limitless while human skills and life is limited. For this reason, there is a limitation in the knowledge a human being can possibly reach. Zhuangzi explains his view like this: 'Human life is limited, knowledge isn't. It is fatal trying to have limitless knowledge in a limited lifetime...' At this point, it is important to not overlook Zhuangzi's emphasis on the necessity of not disregarding the limited structure of language. Zhuangzi begins by criticizing the limited function of language. And later in the second stage, he draws attention to the misuse of language by people who are not aware of its limits.

2. Zhuangzi's Critique of Language

2. 1. Language disrupts the integrity of Dao and being

In the philosophy of Lao-Zhuang, Dao is the root of everything; it is an objective law beyond everything which at the same time involves everything. Everything is born from and made of Dao. Dao is the essence of all. According to him, every being is a part of Dao, gains existence under equal conditions and has no difference in value. The thing that creates distinction and opposition among them is human will. Zhuangzi states that the language used under the control of human will creates distinction and

opposition among beings and causes disruption of integrity between Dao and being. According to Zhuangzi Dao is 'one' and 'the oneness' of man and everything. This represents an indifferent world where there is no subjective or objective distinction. Yet once this 'oneness' is said, everything becomes subjective and an endless state of distinction and opposition arises.

Zhuangzi also draws attention to the fact that excessive use of language distracts the person from the real meaning rather than reaching it and he expresses this thought with the following sentences: 'We can describe with words and think in images. But the more we describe with words, the further away we fall from the truth' (Zhang 2007: 460). According to Zhuangzi, when language, a human product operating under the influence of human will, forms a relation between word and reality, it causes holistic essence to be overlooked and formal differences to come into prominence. In this case, the distance between the word and the truth widens and it becomes inevitable to move away from the holistic truth.

2. 2. Word and the real meaning are not equal to each other

Zhuangzi regards it a mistake to equate words with real meaning. According to him, words are merely symbols; the meaning reached by using the words represents the meaning of the word, not the real meaning. However, in the process of making meaning out of language, people identify word with the real meaning. Moreover, they get the wrong impression that meaning derives from the word. However, meaning existed first, and then this meaning got represented and transferred through words. In this regard, no word is equivalent to the essence of the meaning. According to Zhuangzi; comprehending the real meaning is to feel and experience rather than to listen to what is said or read what is written. Such feelings cannot be expressed with words or transferred by means of language. Because language isn't the goal itself, but a tool that people can never make full use of and can't be used to reach the goal completely.

2. 3. Meaning reached through language does not represent the absolute and eternal meaning

According to Zhuangzi, with the emergence of words and the assignment of a word to each being, only one or few of the unlimited probabilities inherent in the being is emphasized and brought to the fore and the being gains meaning with the name assigned to it. In other words; the relation between language and content emerges with assignment and labelling. 'A road is made a road by those who walk on it; things are known so because they are named so' (Zhang 2007: 25). But the meaning a being gains through the name assigned to it causes other possibilities that a being has in its essence to be overlooked. Thus, the being is confined to the limits. However, the limits of objects are indefinite. People feel the need to name and classify objects as they get to know them. This classification and naming between concepts and objects are based on language. According to Zhuangzi, the person using language must be aware of the fact that the meaning a word indicated isn't absolute and eternal. He says for words: 'Words are like waves in the wind' (Zhang 2007: 63) and draws attention to the variability of meaning.

3. Zhuangzi's Method

3. 1. Preserving Silence

Zhuangzi draws attention to three fundamental methods regarding the correct use of language. The first of these is to not be persistent in the use of language in cases where words don't lead to the real meaning and to 'preserve silence'. In Lao-Zhuang thought, it is often emphasized that the knowledge of Dao's existence cannot be easily attained and Dao's essence cannot be expressed through words. In this regard, Zhuangzi states the vanity of talking about something one cannot recognise and asks people to remain silent.

3. 2. Reaching the meaning and forgetting the word

A second method Zhuangzi put forward regarding the correct use of language is the method of 'reaching the meaning and forgetting the word'. This method points out that language is a tool used by a person to reach the meaning and therefore the word indicating the meaning is not the actual meaning itself. So, the method is based on the principal of leaving language and words aside and forgetting them at the point where language is used and the meaning is approached. In this regard, forgetting is to completely embrace, integrate and internalize it to a degree where its existence cannot be realized. The person who internalizes language to such a degree uses it affectively in the process of reaching the meaning and while using it, does not even realize its existence. After reaching the goal, the person leaves language aside and in Zhuangzi's words, forgets it.

3. 3. Getting over the language trap and reaching beyond it

In Lao-Zhuang philosophy, it is emphasized that for a person to get over the language trap that he fell into, he must first become aware of the trap. Then the person is advised to perceive the universe and being not through his emotions that are under the influence of his own will but through the method "guan" (观) which means 'to look'. The 'guan' method that gives man an opportunity to understand both the essence of his own being and all beings; expresses the attempt to reach the inner, deep and real meaning of being through the eye of the heart, not to look at it with external eyes and interpret what they see physically from a subjective point of view. At this point, Zhuangzi draws attention the importance of getting rid of the egocentric perspective in which the person sees himself superior to other beings and as the owner of the being. Because Zhuangzi thinks that the actual problem causing man to distract from Dao is the individual will that shapes human perceptions, emotions, thoughts, and actions.

As a result, language should not be an obstacle that limits the process of human existence, on the contrary, it should be a tool helping people understand the universe, the being and the basis of their creation and communicate with the outer world using the knowledge they have. This necessitates the knowledge of language's creative potential as well as its limitations and the recognition of errors resulting from the use of language and solving them. This attempt to understand language enables man to use language well enough to forget its existence, reach and go beyond language

limitations. So, this reached level is the highest level in Zhuangzi thought, where individual will and language limitations are exceeded and the knowledge of the natural order of being, Dao, is reached and can be returned to.

KAYNAKÇA | REFERENCES

- Guo, J. (1996). *Yijing Duben*. Taipei: Sanmin Shuju.
- Liang, X. (2000). Lun Zhuangzi de Yuyan Guan. *Nanjing Daxue Shehui Kexue Jikan*, 129 (4), 26-29.
- Liu, Y. (2010). Zhuangzi de Yuyan Guan. *Zhonghua Dushu Bao Wenhua Zhou Qikan*, 017(3), 1-3.
- Liu, Z. (1995). Zhuangzi de Yuyan Guan. *Lanzhou Daxue Xuebao Shehui Kexue Ban*, 23 (1), 125-131. DOI: 10.13885.
- Sun, X. (2010), Chaoyue Yu Huigui - Lun Zhuangzi de Yuyan Guan. *Suzhou Daxue Wenxueyuan Wenhua Guangchang Qikan*, 009, 70-71. DOI:10.16017.
- Ünal Chiang, G. (2020). Zhuangzi'nın Varlığın Birliği Kuramında Eşitlik İlkesi. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 19 (2), 445-463. DOI: 10.20981/kaygi.789068.
- Ünal Chiang, G. (2016). Çin Düşünürü Wang Bi'nin Dil-Anlam Ayrımı Kuramına Göre Dilin Sınırlılığı. *Current Research in Social Sciences*, 2 (2), 46-57.
- Xie, Y. (2003). *Lunyu Si Shu Du Ben*. Taipei: San Min Shuju.
- Wang, B. (1994). *Dao De Jing Wang Bi Zhu*. Taipei: Xue Hai Chubanshi.
- Wu, Y. (2003). *Laozi Jie Yi*, Taipei: San Min Shu Ju.
- Yu, P. (2004). *Lao Tzu Du Ben*. Taipei: San Min Shu Ju.
- Zhang, S. (2007). *Zhuangzi Du Ben*, Taipei: Sanmin Shuju.